

2

Сиз билан РОБОТ гаплашмоқда

Бу йбора телефони ишламай қолган ҳолларда шу ҳақда «08» рақамлари орқали Тошкент шаҳар телефон тармоғига мурожаат қилувчиларга яхши таниш. Аҳоли шикоятларини қабул қилиш, уларни ўз вақтида бажарилишини кузатиш ва абонентларга аниқ, пухта жавоб бериш масалалари билан шаҳар телефон тармоғининг марказлаштирилган автоматик тузатиш бюроси (МАТБ) шуғулланади. МАТБ бунёдкорлардан бири—Алоқа вазирлигининг республика ахборот ҳисоблаш маркази бўлиб бошлиғи Али Гусейнович МАМЕД ва амалда фаолият кўрсатиб келаётган бюронинг бошлиғи Галина Алексеевна САИДМУХАМЕДОВАларга кўпчиликини қизиқтираётган саволлар билан мурожаат этдик.

— Аввало, телефонлар ишламаслиги хусусидаги шикоятларни қабул қилиш ишларининг марказлаштирилиши сабаблари ва бундан кўрада тутилган мақсадлар ҳақда сўзлаб бериш.

Али Гусейнович: — Катта шаҳарларда АТСлар сонининг кўпайиши, телефон тармоғининг кенгайиши абонентларга хизмат кўрсатиш ишларини мукаммаллаштириш, бу борада энг илғор техника ва технологияни жорий этишни тақозо этади. 80-йилларда шу ҳақда турли фикрлар пайдо бўла бошлади. Воқеалар ривожини биз ҳам диққат билан кузатиб борардик. Москва ва Ленинград шаҳарларида шикоятларни қабул қилиш ишларини ўргандик. Назаримизда, уларнинг ишларида ҳам аначгина ҳал бўлмаган масалалар бор эди. Тошкентда эса бу ишлар билан телефон тугунларидаги абонентларга техник хизмат кўрсатиш столлари (СТОА) шуғулланарди. Дастлаб АТСлар ва СТОА оралигидаги кабель текшириш натижаларига таъсир кўрсатмаслиги учун ишни АТСларда «Электроника-60» микроэлектрон ҳисоблаш машиналари ўрнатиб, ахборотларини СТОАга узатиш режалаштирилди. Кейинчалик эса СТОАлардан воз кечиб, «08» рақамларини тергандан кейин бузилган телефон рақамларини тершиш гоёсини ва бу ишнинг бутунлай янги назарий ва амалий тизимини тақлим қилдик. 1981 йилнинг 20 октябрда СССР ихтиролар ва кашфётлар ишлари қўмитасида тақлимимиз ихтиро сифатида рўйхатдан ўтди. 1983 йилнинг 22 августда шу қўмита тизим бунёдкорлари—Т. М. Тўхтаев, Ф. С. Абдуллаев, Б. К. Қосимов ва каминга муаллифлик гувоҳномасини берди. Ихтиромиз ЦАВР (централизованно автоматизированное бюро ремонт) номи билан матбуот саҳифаларида пайдо бўла бошлади. 1985 йил апрель ойида СССР Алоқа вазирлигининг нуфузли комиссияси МАТБ ишини дастлабки кунларда унга Чилонзор телефон тугунига қарашли АТСлар, кейинчалик эса шаҳар тармоғидаги мавжуд 32 та АТСнинг ҳаммаси уланди. Абонентлардан телефонларининг носозлиги ҳақидаги шикоятларни қабул қилиш, абонент линиялари ҳолатини автомат тарзда текшириб чиқиш, шикоятларни ҳисобга олиш, носоз телефонлар ҳақида наряд бериш ишлари автоматлаштирилди. МАТБ фаолиятининг дастлабки кунлариданоқ ижобий самаралар кўзга ташланди. Энди эса шахримиз телефон тармоғини МАТБсиз тасаввур қилиш қийин.

Галина Алексеевна: — МАТБ ташкил этилган дастлабки кунларда унга Чилонзор телефон тугунига қарашли АТСлар, кейинчалик эса шаҳар тармоғидаги мавжуд 32 та АТСнинг ҳаммаси уланди. Абонентлардан телефонларининг носозлиги ҳақидаги шикоятларни қабул қилиш, абонент линиялари ҳолатини автомат тарзда текшириб чиқиш, шикоятларни ҳисобга олиш, носоз телефонлар ҳақида наряд бериш ишлари автоматлаштирилди. МАТБ фаолиятининг дастлабки кунлариданоқ ижобий самаралар кўзга ташланди. Энди эса шахримиз телефон тармоғини МАТБсиз тасаввур қилиш қийин.

— Тизимнинг таркиби қандай техника воситалари ва хизмат турларидан ташкил топган?

А. Г.: — МАТБ тизими бутун бир техника воситаларни комплексдан иборат. Комплекс марказда ўрнатилган иккита электрон ҳисоблаш машинаси, АТСлардаги «Электроника-60» микроЭХМ ва оралиқ жиҳозлардан ташкил топган. Тизимда қўлланилган техника воситаларининг 95 фоизи алоқа саноти ишлаб чиқарилган махсулотлардир. Қолганлари эса республикамиз Алоқа вазирлиги корхоналари мутахассислари ташаббуси билан яратилган ностандарт жиҳозлардир. Комплекс асосини марказда ўрнатилган иккита СМ-1600 электрон ҳисоблаш машинаси ташкил этади. Улар ўта мураккаб бўлганлиги учун Алоқа вазирлиги республика ахборот ҳисоблаш марказининг мулки ҳисобланади ва равои ишлашнинг таъминлаш ходимларимиз зиммасидадир.

Г. А.: — Ҳар қандай мураккаб техникани ҳам жилови одамлар қўлида. МАТБ хизмати ҳам бундан истисно эмас. Бизда ЭХМ группаси билан бир қаторда шикоятларни қабул қилувчи, иш сифатини таҳлил қилувчи таҳлил группаси, телетайп группаси ва техника воситаларининг таъмири билан шуғулланувчи группалар мавжуд.

— МАТБнинг бугунги фаолияти ҳақида нима дея оласиз?

А. Г.: — Тошкентда МАТБ лойиҳалаштирилган вақтда жуда кўп ишларни бажариш кўза тутилган эди. Вақт ўтиши билан бу юмушларнинг баъзиларидан аста-секин воз кечилди. Бунинг асосий сабаблари тармоқнинг ланга, кабель ва станция жиҳозларининг техник ҳолати, тизимни иштатувчи кишиларнинг имкониятлари, МАТБга мурожаат этувчиларнинг савийси ва ижтисодий дaвр талаблари ва ижтисодий имкониятларга бориб тақалади.

«Электросвязь» журнаlining 1986 йил 2-сониде МАТБ ҳақида мақолам босилиб чиқди. Мақола ни ўқиган симферополлик алоқачилар бизга хат йўллашиб, айнан шундай тизимни лойиҳалаштириб ва ишга тушириб беришимизни илтимос қилишди. Мана бир неча йилдирки, бу тизим Симферополда жуда муваффақият билан ишламоқда. Термизда бўлса бор-йўри икки йил ишлатиб, ундан воз кечилди. Фарғонада эса жиҳозлар монтаж қилинди, лекин тизим ишга тушмаёқ қолиб кетди.

Г. А.: — Шу кунларда шахримиздаги мавжуд 50 га яқин АТСнинг 46 та-

тилгунича асаббузарликларга сабаб бўлиши мумкин. Аслида-ку бундай хатolikлар тез аниқланади. Бизга тушган шикоятлар ҳар 30-40 минутда АТСларга телетайп орқали узатилади, телефонларнинг тузатилганлиги ҳақидаги маълумотлар мунтазам қабул қилиниб, ЭХМ «хотираси»га киритилиб борилади. Кун давомида тузатилмай қолган телефонлар эса ҳар кун эр-талаб АТСларга яна бир телетайп орқали «эслатиб» ўтилади. Ҳар ҳафтада бирлашма бошлиғи ҳузурда шикоятлар таҳлил қилинади, телефон тугунларининг бош муҳандислари эса ҳафтада бир марта МАТБда йиғилишади ва шикоятларни биргалликда таҳлил қиламиз.

— МАТБнинг истиқбол қандай?

А. Г.: — МАТБ ишлаш туширилганига ҳам анча вақт бўлди. Ўтган давр мобайнида тизимдаги камчиликлар аниқланди. Афсуски, шу вақтгача ҳозирги тизим ўрнига унинг бир-бир муқобил вариант тақлим қилинмади. Шунинг учун ҳам МАТБ ишини яхшилашнинг ягона йўли уни тақомиллаштиришдир.

Ҳар қандай техника, шу жумладан электрон техника ҳам вақт ўтиши билан эскиради. Янги даврнинг янги талабларини ҳам ҳисобга олиш лозим бўлади. Бу табиий жараён. Шу маънода менга қолса оралиқ босқичларни қисқартириш, МАТБнинг самарасини янада ошириш учун ҳар бир телефон тугунида ўз МАТБсиз бўлиши керак, деб ҳисоблайман. МАТБ тизимидеги аниқлик, пухталиқ ва ҳозиржа-вобликка аввалти иш усуллари билан ёришиш мутлақо мумкин эмас, шу боис барча шаҳар телефон тармоқлари бу тизимни эртани кечми қўллашлари муқаррар.

Г. А.: — МАТБни тақомиллаштириш зарурлиги ҳаммага аён. Қолаверса, бу борадаги ишларни бошлаб юбордик. Марказий машина, АТСлардаги жиҳозларни алмаштириш, бутун иш жараёнини янги дастурлар асосида олиб бориш ва яна бир қатор афзалликларни ўзиде мукаммаллаштириладиган янги МАТБ тизимини лойиҳалаш бўйича буюртма берганмиз. Кундалик ишчимизда эса шароити қараб иш жараёнига ўзгартишлар киритиб турамиз.

МАТБга қизиқиб катта. Ҳозирги ижтисодий ва таъминотдаги қийинчиликларга қарамай бошча шаҳарларга телефон тармоқларидан кўнгиродлар бўлиб туради, баъзида вакиллар келиб ишимиз билан танишишади. Яқин кунларда муस्ताқил республикамиз пойтахтидаги телефон тармоғи каби бошча шаҳарларда ҳам МАТБ тизимидан фойдаланилишига ишончим комил.

Тўнж ЛУТҲУЛЛАЕВ сўзлашди

ТАХРИРИЯТДАН: Шаҳар телефон тармоғи абонентларнинг шикоятларини ўз вақтида қабул қилиш, уни тезда бажариш, носоз телефонлар ҳақида хамма вақт ҳам аниқ ва мукаммал маълумотларга эга бўлиш тармоғининг асосий вазифаларидан биридир.

Биргина сўхбат доирасида бу борадаги барча масалаларни қамраб олиш имкони бўлмаганлиги сабабли Сиз аниқ газетхонлардан, мунсади ва мутахассслардан ўз фикр ва мулоҳазаларингизни ёзиб юборишингизни кутамиз.

ЖАЖЖИ
ДАСТЁР

Япониянинг машҳур «КЭ-НОН» фирмаси жуда кичик ҳажмда бўлган теле-факс мосламасини сотувга чиқарди. Эни 30 сантиметр, бўйи 11 сантиметр, қалинлиги 3 сантиметр,

огирлиги 950 грамм бўлган «Кинофакс М1»нинг энг муҳим томони шундан иборатки, уни ҳар бир телефон апаратыга улаш мумкин. Япониядаги барча таксофонлар ўз рақамига эга. Шунингдек, у-

ли телефон алоқасида ҳам ундан унумли фойдаланиш мумкин.

Бу мослама бўйи 25,5 ва эни 37 сантиметр бўлган қороз ҳажмида керакли ҳужжатдан нусха кўчира олади. Унга 9 метр узун-

ли телефон алоқасида ҳам ундан унумли фойдаланиш мумкин.

Бу мослама бўйи 25,5 ва эни 37 сантиметр бўлган қороз ҳажмида керакли ҳужжатдан нусха кўчира олади. Унга 9 метр узун-

лидаги қороз жойлашган. Батарей ёни доимий электр кўридан қувват олиши мумкин. Фирма ҳар айди янги мосламадан 3000 дона чиқармоқчи. Ҳозирча унинг баҳоси 168 миң ден (1500 доллар)дир.

